

Для посилань: Пискун О.М. Трудова підготовка учнів з основ дизайнерської діяльності. Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Вип. 2 : збірник. Чернігів, 1999. С. 46-48.

О.М. Пискун
Чернігівський державний педагогічний
університет імені Т.Г.Шевченка

ТРУДОВА ПІДГОТОВКА УЧНІВ З ОСНОВ ДИЗАЙНЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В статті аналізується проблема трудового навчання учнів загальноосвітніх шкіл основам дизайнерської діяльності. Пропонується запроваджувати в 8-9-х класах вивчення профілю трудового навчання “Дизайн інтер’єру”, який є найбільш доступним для розуміння учнів і формує початкові уявлення про дизайн, технічну естетику, засоби композиції. Показано, що запровадження вивчення основ дизайну є одним з основних засобів розкриття та розвитку художньо-конструкторських здібностей школярів, їх естетичного виховання та підвищення рівня загальної культури.

Виходячи з основних положень Державної національної програми “Освіта” (Україна ХХІ століття) та проекту стандарту змісту освітньої галузі “Технології” (Трудове навчання) реформування змісту трудового навчання на сучасному етапі має відображатись насамперед: в посиленні його творчого спрямування, вивченні основ ринкової економіки, дизайну, народних промислів і ремесел, врахуванні індивідуальних особливостей учнів.

В розвинутих країнах світу трудове навчання учнів в значній мірі пов’язане з образотворчим мистецтвом, конструюванням, дизайном. Це предмети “Мистецтво і праця” (Японія), “Естетика і ручна праця” (Австрія), “Домоводство і економіка домашнього господарювання” (США) та ін. Велика увага приділяється розвитку творчих здібностей особистості учнів, самостійності суджень і рішень, розвитку образного мислення, конструюванню, художнім видам праці. Завдяки такій трудовій підготовці в учнів формуються якості висококваліфікованого робітника, здатного творчо підходити до будь-якої справи, самостійно приймати рішення, розуміти красу предметного світу і створювати її власним розумом і руками.

Виховання таких якостей в української молоді на сьогодні стало одним з головних завдань для всіх шкіл України.

Відповідно до наказу Міністерства освіти України (2) у 2-11 класах окремих загальноосвітніх шкіл запроваджено вивчення курсу “Основи дизайну” за рахунок годин, відведених на трудове навчання, образотворче мистецтво та креслення. В ході вивчення даного курсу учні вчать не лише розробляти конструкцію та виготовляти виріб, а й приділяти належну увагу його естетиці так, щоб виконувались три основні критерії оцінки виробу — *корисно, зручно, красиво*.

Слово “дизайн” в буквальному перекладі з англійської означає креслення, малюнок, проект. Сьогодні під дизайном розуміють творчу діяльність людини з проектування предметів оточення. Це процес формування гармонійного предметного середовища (побутових речей, приладів, верстатів, автомобілів, інтер’єрів тощо), яке найбільш повно відповідає матеріальним та духовним потребам людини. Предметне середовище безпосередньо втілює в собі стан культури суспільства, відповідає естетичним нормам і смакам народу. Ним визначається епоха, тенденції і намагання людей того чи іншого покоління, проявляються особливості їх буття. Тепер уже майже немає предметів, які б не були охоплені працею дизайнера.

Про зміст, мету і можливості дизайну й досі ведуться дискусії. Сьогодні дуже поширена думка про те, що головне завдання дизайну – створювати речі, які легко продаються. Тоді дизайн стає в пряму залежність від потреб і запитів ринку. В ринкових умовах його формування визначається вимогами конкурентної боротьби. Дизайн промислових виробів сам по собі перетворюється в товар. Конкуренція виробників спонукає їх постійно вдосконалювати свою продукцію, створювати нові варіанти зовнішньої форми. Адже, товар з ретельно продуманою формою, раціонально розміщеними елементами, композиційно цілісний, з вдало підбраною колірною гамою, доцільно використаними оздоблювальними матеріалами, такий, що поєднує в собі декілька різних функцій (наприклад, шарикова ручка з різнокольоровими

стержнями і вбудованим електронним годинником), і, одночасно, недорогий, технологічний, надійний, довговічний має найбільше шансів бути проданим.

Проектуванням зовнішньої форми предметів займається дизайнер. Тому успіх товарів на ринку в величезній мірі залежить від його творчих здібностей.

Запровадження в школах вивчення основ дизайнерської діяльності має на меті сформувати в учнів початки художньо-конструкторського мислення, здатність бачити предметний світ очима дизайнера – людини, яка в своїй роботі поєднує технічне (інженерне) начало з мистецьким (естетичним).

Програма курсу “Основи дизайну 2-11 кл.” (2) передбачає систематичну підготовку учнів з дизайну на протязі всього періоду навчання в школі. Заняття проводяться по 3-4 рази на тиждень. Цей комбінований курс поєднує в собі навчання конструюванню і моделюванню виробів, обробку різних матеріалів, графічну підготовку з креслення, образотворчого мистецтва, ознайомлення з початками ергономіки та технічної естетики. Для забезпечення повноцінного викладання даного курсу в школі необхідні кваліфіковані вчителі трудового навчання зі спеціальною підготовкою і майстерня дизайнерського навчання з усім необхідним обладнанням, до якого входять столи для конструювання, моделювання і макетування, верстати, швейні машини, пристрої для роботи з глиною, гіпсом, плексигласом, клейом, фарбами та ін. Обов’язковою є наявність технічних засобів навчання, головні з яких - комп’ютери з графічними дисплеями, сканер, плоттер. Також потрібна велика кількість наочності: макети, плакати, креслення, малюнки, новітні каталоги промислових виробів. Зрозуміло, що таке матеріально-технічне обладнання майстерень є дорогим і не під силу багатьом школам. У зв’язку з цим, виникає потреба в розробці шкільних програм з основ дизайну з мінімальними вимогами, як до матеріально-технічного оснащення, так і до спеціальної підготовки вчителя трудового навчання.

Автором пропонується програма курсу профільного трудового навчання “Дизайн інтер’єру” для учнів 8-9 класів, який, на наш погляд, є найбільш простим для розуміння школярів, може викладатись в будь-якій школі і не потребує великої кількості спеціального обладнання.

Основна мета курсу – ознайомити школярів з естетикою житлових інтер'єрів, навчити їх створювати і підтримувати красу і комфорт в своєму домі на основі функціональних та естетичних вимог, виховати творчі здібності і високий естетичний смак у матеріальній сфері. Вивчення учнями курсу “Дизайн інтер'єру” дозволить їм свідомо оцінювати якість виробів, об'єктів житлової, виробничої та соціальної сфери, дасть можливість створювати композицію житлових приміщень

На вивчення курсу відводиться 36 годин. Програмою передбачені теоретичні та лабораторно-практичні заняття з дизайну інтер'єрів. Заняття повинні носити практичну спрямованість. Теоретичні відомості викладаються коротко і безпосередньо пов'язані з практичними роботами, окремі з яких можуть виконуватись вдома.

Курс розроблений для уроків обслуговуючої праці, але може читатись і на уроках технічної праці з невеликими змінами у виконанні практичних робіт і виборі об'єктів праці. Програма включає вивчення таких розділів:

№ п/п	Назва розділу	Кількість годин
1.	Вступ	2
2.	Елементи художнього конструювання та технічної естетики	2
3.	Основи композиції у дизайні	6
4.	Людина та інтер'єр	4
5.	Меблі в інтер'єрі	4
6.	Колірне рішення інтер'єру	4
7.	Освітлення в інтер'єрі	4
8.	Елементи живої природи в інтер'єрі	4
9.	Оформлення інтер'єру виробами декоративно-прикладного мистецтва	6
Всього		36

Елементи запропонованої програми запроваджувались в Чернігівській СШ № 2 у 9-х класах. За результатами анкетування та педагогічного спостереження за учнями на уроках праці було встановлено, що діти

проявляють інтерес до дизайнерської діяльності, більшість з них мають потяг до творчого пошуку при розв'язанні художньо-конструкторських завдань.

Ознайомлення учнів з основами дизайнерської діяльності може стати поштовхом до розкриття їх творчих здібностей і, якщо не розвинути ці здібності, то хоча б сформувані бажання привносити красу в оточуючий світ, що є основною ознакою всіх естетично розвинутих людей.

Література:

1. Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ століття) – К.: Райдуга, 1994
2. Основи дизайну 2-11 кл. Експериментальна програма // Інформаційний збірник Міністерства народної освіти УРСР.- 1989.- № 21, 24
3. Освітня галузь “Технології” // Трудова підготовка в закладах освіти,-1997.- №2
4. Програма “Эстетика городского быта”. Учебные комплекты “Хозяин дома”, “Хозяйка дома” // Шк. и пр-во. – 1996.- №6